

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA

1131229

Analýza endogénneho rozvojového potenciálu vo
vybranej obci

2011

Radoslav Száraz

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA

1131229

Analýza endogénneho rozvojového potenciálu vo
vybranej obci
(Bakalárska práca)

Študijný program: Regionálny rozvoj
Študijný odbor: 3.5.5. Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko: Katedra verejnej správy
Školiteľ: Ing. Denisa Hanáčková, PhD.

Nitra 2011

Radoslav Száraz

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDII A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Názov záverečnej práce: Analýza endogénneho rozvojového potenciálu vo vybranej obci

Označenie záverečnej práce: bakalárska práca

Jazyk, v ktorom sa práca vypracuje: slovenský

Študent: Radoslav Száraz

Študijný program: Regionálny rozvoj

Študijný odbor: 3.5.5. Verejná správa a regionálny rozvoj

Školiace pracovisko: Katedra verejnej správy

Školiteľ: Ing. Denisa Hanáčková, PhD.

Vedúci školiaceho pracoviska: Ing. Eva Balážová, PhD.

Dátum schválenia:

.....

podpis vedúceho školiaceho pracoviska

Čestné vyhlásenie

Podpísaný Radoslav Száraz týmto vyhlasujem, že bakalársku prácu na tému “*Analýza endogénneho rozvojového potenciálu vo vybranej obci*“ som vypracoval samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomý zákonných dôsledkov v prípade, ak hore uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 19. mája 2011

.....

Pod'akovanie

Úprimne ďakujem svojej školiteľke Ing. Denise Hanáčkovej, PhD., za odborné vedenie, pomoc a starostlivosť, ktorú mi venovala pri vypracovaní bakalárskej práce.

Zároveň ďakujem všetkým ostatným, ktorí akýmkoľvek spôsobom prispeli k získaniu výsledkov pre vypracovanie mojej bakalárskej práce.

Abstrakt

Cieľom mojej bakalárskej práce bolo analyzovať endogénny rozvojový potenciál obce Veľký Cetín. Pre dosiahnutie tohto cieľa bolo potrebné zaoberať sa teoretickými poznatkami v rámci skúmanej problematiky. Zhodnotiť rozvojový potenciál vybranej obce, konkrétne zhodnotiť prírodný potenciál, demografický potenciál, ekonomický potenciál a sociálnu a technickú infraštruktúru. Identifikovať silné a slabé stránky rozvojového potenciálu obce a vyhodnotiť príležitosti a ohrozenia, v resp. vykonať SWOT analýzu a navrhnúť opatrenia na zvýšenie rozvojového potenciálu obce. Predmetom hodnotenia bola obec Veľký Cetín. Na základe výskumu sme zistili, že sledovaná obec disponuje málo rozvinutou ekonomickou základňou, a to má výrazný vplyv na rozvoj obci. Významným problémom, ktorý evidujeme v obci je nedobudovaná kanalizácia a nedostatočný stav technickej infraštruktúry. Nedostatok pracovných príležitostí a slabá podnikateľská aktivita patria tiež k problémom obce, pretože ich dôsledkom sa znižuje kvalita života obyvateľov. Na zlepšenie tohto stavu potrebujú obyvatelia fungujúcu infraštruktúru, rozvoj služieb, dostatok pracovných príležitostí a celoročné vyžitie v oblasti kultúry a športu. Výsledky ukazujú, že riešená obec má vysoký potenciál dosiahnuť podmienky pre kvalitný život obyvateľstva.

Kľúčové slová: obec, rozvojový potenciál, obyvateľstvo, prírodné zdroje, ekonomické činnosti, infraštruktúra

Abstract

The aim of this thesis was to analyze the endogenous development potential of municipality Velký Cetín. To achieve this objective it was necessary to deal with the theoretical knowledge of the field examination. Assessing the development potential of the selected villages, assessing the natural potential, demographic potential, economic potential and social and technical infrastructure. Identify strengths and weaknesses of the development potential of the village and evaluate opportunities and threats, let us say to perform SWOT analysis and propose measures to increase the development potential of the village. It has been assessed community Velký Cetín. On the basis of research, we have found that the municipality has tracked underdeveloped economic base, and it has a significant impact on community development. An important problem that we have registered in the village is the incomplete state of sanitation and insufficient condition of technical infrastructure. The lack of vacancies and low level of entrepreneurial activity are also the problems of the village, because the result is reduced quality of life of citizens. The way how to improve this situation is that people need a functioning infrastructure, development services, sufficient job opportunities and year-round enjoyment in the field of culture and sport. The results show that the community has dealt with the high potential to achieve good living conditions for the population.

Keywords: community, development potential, population, natural resources, economic activities, infrastructure

Obsah

Úvod.....	11
1 Prehľad o súčasnom stave riešenej roblematiky.....	12
1.1 Definovanie pojmu obec.....	12
1.2 Endogénny rozvojový potenciál.....	13
1.2.1 Prírodné podmienky.....	15
1.2.2 Obyvateľstvo.....	16
1.2.3 Ekonomické činnosti.....	17
1.2.4 Infraštruktúra.....	19
1.2.4.1 Sociálna infaštruktúra.....	20
1.2.4.2 Technická infraštruktúra.....	21
2 Cieľ práce.....	23
3 Metodika práce.....	24
4 Vlastná práca.....	26
4.1 Geografická poloha obce a poloha obce vzhľadom k pólom rozvoja.....	26
4.1.1 Geografická poloha obce Veľký Cetín.....	26
4.1.2 Poloha obce vzhľadom k pólom rozvoja.....	27
4.2 História.....	27
4.3 Analýza rozvojových faktorov obce.....	28
4.3.1 Prírodný potenciál.....	28
4.3.1.1 Geomorfológia a geológia územia.....	28
4.3.1.2 Klimatické pomery.....	29
4.3.1.3 Vodné pomery.....	31
4.3.1.4 Pôdny fond.....	31
4.3.2 Demografický potenciál.....	32
4.3.2.1 Vývoj počtu obyvateľov.....	32
4.3.2.2 Veková štruktúra obyvateľstva.....	33
4.3.2.3 Národnostné zloženie obyvateľstva.....	34
4.3.2.4 Náboženské zloženie obyvateľstva.....	34
4.3.2.5 Prírastok obyvateľstva.....	35
4.3.3 Ekonomický potenciál.....	37
4.3.3.1 Ekonomická štruktúra a ekonomický rozvoj.....	37
4.3.3.2 Ekonomická aktivita obyvateľstva.....	37

4.3.3.3	Ekonomika miestnej samosprávy.....	39
4.3.4	Sociálna infraštruktúra.....	40
4.3.4.1	Domový a bytový fond.....	40
4.3.4.2	Školstvo.....	41
4.3.4.3	Zdravotníctvo.....	42
4.3.4.4	Služby obyvateľstvu.....	42
4.3.4.5	Kultúra a šport.....	43
4.3.5	Technická infraštruktúra.....	43
4.3.5.1	Dopravná a cestná sieť.....	43
4.3.5.2	Vodné hospodárstvo.....	44
4.3.5.3	Energetické hospodárstvo.....	44
4.3.5.4	Odpadové hospodárstvo.....	45
4.3.5.5	Telekomunikácie.....	45
4.4	SWOT analýza.....	45
5	Návrh na využitie výsledkov.....	47
	Záver.....	49
	Zoznam použitej literatúry.....	50

Zoznam skratiek

a pod. – a podobne

atď. – a tak ďalej

augs. – augustínske

č. – číslo

ČOV – čistička odpadových vôd

ČSR – Československá republika

ha – hektár

CHLÚ – chránené ložiskové územie

km – kilometer

m – meter

mm – milimeter

m n. m. – metrov nad morom

napr. – napríklad

OZ – odštepne závody

RS – regulačná stanica

SODB – Sčítanie obyvateľov, domov a bytov

s. r. o. – spoločnosť s ručením obmedzeným

STL – strednotlakové

SWOT – kombinácia (Streights, Weaknesses, Opportunities, Threats)

t. j. – to jest

TKO – tuhý komunálny odpad

tzv. – takzvaný

VTL – vysokotlakové

Zb. – Zbierka

ZŠ – základná škola

Z.z. – Zbierka zákonov

Úvod

Veľkú časť územia Slovenska môžeme charakterizovať ako vidiecku oblasť, v ktorej prevažuje poľnohospodárstvo a vinohradníctvo. Na vidieku žije takmer polovica obyvateľstva, v minulosti dochádzalo k vyľudňovaniu a ľudia sa sťahovali do miest. V súčasnosti sa tento trend pomaly zastavil a dochádza k návratu mladých, ekonomicky aktívnych ľudí, ktorí majú záujem trvale zostať a bývať na vidieku. Návrat ľudí v produktívnom veku, ktorí tu chcú pracovať a tak aj prispievať k jeho omladzovaniu a obnovovaniu pôvodnej infraštruktúry a ekonomickej aktivity je veľmi významný. Najmä z tohto dôvodu je veľmi dôležité charakterizovať rozvojový potenciál vymedzeného vidieckeho sídla, určiť slabé a silné stránky pre jeho ďalší rozvoj a výsledky čo najlepšie využiť na zlepšenie kvality života v riešenom území.

Napriek samostatnosti vidieckych priestorov však môžeme hovoriť o významných vzťahoch medzi mestom a dedinou. Práve v meste má svoje korene mnoho problémov a nedostatkov vidieka. Odhliadnuc od štrukturálnej krízy sa vidiecky život v mnohých oblastiach veľmi približuje mestskému. V očiach celej spoločnosti vďaka tomuto javu vzrástla hodnota vidieka.

Základom pre stabilizáciu obyvateľstva vo vidieckych sídlach je rozvoj v oblasti technickej infraštruktúry, podnikateľskej činnosti, a tiež rozvoj v oblasti cestovného ruchu, keďže v atraktívnom vidieckom území, v prírode, je situovaných až okolo 2500 obcí. Významným faktorom, ktorý ovplyvňuje ekonomický a sociálny rozvoj každej obce je efektívne využívanie zdrojov, ktoré má k dispozícii. Všetky tieto činnosti spolu tvoria predpoklady aby sa vytvárali pracovné príležitosti, čo by prispelo k znižovaniu miery nezamestnanosti na vidieku, ktorá je momentálne vysoká.

Poznaním problémov v regiónoch, vieme zadefinovať ich konkrétne potreby. Na základe takto definovaných potrieb regionálna politika dokáže formovať stratégiu ich dosahovania. Zistené informácie vytvárajú podklad pre vymedzenie regionálnej diferenciácie a identifikáciu rozvinutých a problémových regiónov. Takýmto spôsobom tiež vieme rozoznať a odstrániť problémy rozvoja daných regiónov.

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

1.1 Definovanie pojmu obec

Obec definuje **zákon o obecnom zriadení č. 369/1990 Zb.**, ktorý uvádza, že obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky, združujúci osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľstva.

Hamalová (1995) definuje obec ako subjekt, ktorý má na jednej strane právo regulovať rozvoj daného územia a na druhej strane má aj povinnosť zabezpečovať kvalitatívne rastúce potreby občanov osobitne v sociálnych službách. Zároveň má obec utvárať ekonomické podmienky na podnikateľské aktivity, zabezpečovať racionálne využívanie územia procesom lokalizácie, organizácie územného rozvoja, disponovanie so stavebnými pozemkami, poľnohospodárskou a lesnou pôdou v katastri.

Porubčan, Barát a Kučirková, (2006) uvádzajú, že obec je právnickou osobou, a ako taká je spôsobilá mať práva a povinnosti ako ktorákoľvek právnická osoba. Je to aj ekonomická jednotka, ktorá má svoj majetok, a ktorým môže nakladať v zmysle zákonom stanovených podmienok a rozhodnutia zastupiteľstva. Má tiež svoje finančné prostriedky, ktorými financuje samosprávne úlohy, ktoré jej ukladá zákon a zabezpečuje i rozvojové programy. Úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a obyvateľstva v ňom žijúceho. Obec má :

- svoj názov,
- katastrálne územie,
- právo na vlastné symboly (erb, vlajka, pečať, hymna),
- právo združovať sa s inými obcami.

Podľa **zákona o podpore regionálneho rozvoja č. 539/2008 Z. z.** obec zabezpečuje trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj obce, zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu PHSR obce, pravidelne ho monitoruje a každoročne vyhodnocuje jeho plnenie, spolupracuje s vyšším územným celkom, na ktorého území sa nachádza, vytvára podmienky na vznik a rozvoj územnej

spolupráce a partnerstiev, spolupracuje s ďalšími obcami, regiónmi a podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj obce.

Podľa **Provrazníkovej (2009)** je obec základným územným samosprávnym spoločenstvom občanov na územnom celku vymedzeným hranicami územia obce. Je vymedzená ako verejnoprávna korporácia, ktorá má vlastný majetok a hospodári s ním, má vlastné finančné prostriedky a zostavuje svoj vlastný rozpočet.

Obec je základnou administratívnou jednotkou osídlenia. Obcou môže byť kompaktné osídlené miesto s malou zastavanou plochou aj komplex roztratených sídiel, samôť a miestnych častí na veľkej ploche s jedným spoločným jadrom, podľa ktorého býva spravidla pomenovaná celá obec (**Plesník a kol., 1984**).

Sotolař (2003) o obci píše, že je v súlade s Ústavou SR základom územnej samosprávy. Zároveň je samosprávnym celkom Slovenskej republiky a tiež správnym celkom, ak vykonáva štátnu správu podľa osobitných predpisov. V tejto definícii obce sa prejavuje viacstranný pohľad na pojem obce, pričom rozhodujúcimi komponentmi sú samosprávne spoločenstvo občanov a základná územná jednotka Slovenskej republiky. Podstata obce v sebe zahŕňa jednotu nasledujúcich troch zložiek:

- osobný (personálny) základ obce,
- územný (teritoriálny) základ obce,
- výkon obecnej samosprávy.

1.2 Endogénny rozvojový potenciál

Papcunová, Gecíková (2006) uvádzajú, že súbor faktorov regionálneho rozvoja tvorí rozvojový potenciál konkrétneho regiónu. Rozvoj regiónu je tak determinovaný potenciálom, ktorým disponuje a schopnosťou využitia daného potenciálu. V teórii sa najčastejšie stretávame s nasledovnými skupinami rozvojových faktorov:

- prírodný potenciál,
- obyvateľstvo,
- ekonomické činnosti,
- infraštruktúra.

Tvrdoň a kol. (1995) uvádza, že rastové faktory, ktoré sa nachádzajú priamo v regióne sa označujú ako endogénne (vnútorné) faktory rozvoja regiónu. Každý región disponuje vnútornými zdrojmi, ktoré môžu mať dvojaký charakter:

- na jednej strane pôsobia ako faktory rozmiestňovania,
- na druhej strane vystupujú ako faktory regionálneho rozvoja.

Dubecová (2000) uvádza, že ak chceme pochopiť podstatu regionálneho rozvoja je potrebné v prvom rade poznať faktory, ktoré rozvoj ovplyvňujú. Tieto faktory môžeme rozčleniť na dve skupiny:

- vonkajšie faktory,
- vnútorné faktory.

Zdroje a faktory, ktoré sa nachádzajú mimo regiónu a vplývajú na jeho regionálny rozvoj predstavujú vonkajšie podmienky regionálneho rozvoja. Vnútorné podmienky regiónu sú tie, ktoré sa nachádzajú priamo v ohraničenom území konkrétneho územného celku.

Endogénne prístupy vychádzajú z aktivizácie vnútorných zdrojov regiónu. Zaoberajú sa otázkami, ako tieto zdroje čo najlepšie využiť a aká je konkurenčná schopnosť miestnych podnikov. Problémy riešia prostredníctvom využitia potenciálu, ktorý existuje v regióne, a pri rešpektovaní jeho špecifik (**Liptáková, 2008**).

Endogénne faktory tvoria jednotlivé prvky štruktúry regiónu, ktoré vytvárajú potenciál regiónu (prírodný potenciál, ľudský a sociálny potenciál, ekonomicko-technický potenciál, urbanistický potenciál, finančné zdroje, kapitál, poznatky, technológie a pod.). Tieto faktory ovplyvňujú regionálny rozvoj a zároveň regionálny rozvoj mení štruktúru regiónu (**Skokan, 2009**).

Endogénny prístup k miestnemu a regionálnemu rozvoju vychádza z presvedčenia, že miestni a regionálni aktéri majú schopnosť prostredníctvom partnerstva identifikovať, aktivizovať a využívať miestne zdroje, čo vedie k rozvoju miestnej alebo regionálnej ekonomiky (**Blair, 1995**).

1.2.1 Prírodný potenciál

Dubecová (2000) vraví, že prírodno-geografické podmienky majú v rozvoji regiónov osobitné postavenie. Ovpływujú ekonomický rozvoj v regióne najmä tým, že vytvárajú podmienky pre lokalizáciu ekonomických činností, vplývajú na formovanie sídelnej štruktúry a v neposlednom rade ovplývujú spôsob života ľudí v regióne. V základnej definícii ekonomického regiónu sa spomína, že regióny sa navzájom odlišujú prírodno-geografickými podmienkami. Medzi prírodno-geografické podmienky, ktoré majú najvýraznejší vplyv na rozvoj regiónov patria:

- rozloha územia,
- geologické pomery,
- geomorfologické pomery,
- klimatické pomery,
- hydrologické pomery.

Fyzickogeografické resp. prírodné pomery, hoci nie v rozhodujúcej, ale v podstatnej miere podmieňujú geografický potenciál územia a možnosti jeho rozvoja. Abiotické zložky krajiny sú primárnymi činiteľmi určujúcimi geografický charakter sociálneho rozloženia a ekonomických aktivít v ľudskej spoločnosti. Biotické zložky krajiny charakterizujú biologickú rozmanitosť územia a svojím charakterom ovplývujú kvalitu životného prostredia, čím sa stávajú neodmysliteľnou súčasťou rozvojového potenciálu (**Oremusová, 2009**).

Fehér (2006) definuje prírodné zdroje ako všetky látky, ktoré sa nachádzajú v prírode a človek ich môže využiť na uspokojenie svojich potrieb. Prírodný zdroj je iba ten, ktorý pri svojom vzniku nebol priamo ovplvnený činnosťou človeka, pričom sú aj iné zdroje, ktoré človek využíva.

Prírodné zdroje sú zdroje biosféry alebo súčasti alebo zložky biosféry, ktoré ľudstvo využíva k uspokojovaniu svojich potrieb vyplývajúcich z jeho biologickej podstaty. Prírodné zdroje sa podľa najširšieho delenia delia na:

- zdroje neživej prírody,
- zdroje živej prírody (**Lacina, 2003**).

1.2.2 Obyvateľstvo

Bezáková (2006) uvádza, že obyvateľstvo je celok jednotlivcov, ktorí spolu žijú na danom území ako organizované spoločenstvo, ktoré má prirodzený a trvalý charakter. Pri tomto rozvojovom faktore sledujeme demografické charakteristiky ako:

- počet obyvateľov,
- hustota obyvateľov, teda počet obyvateľov na km²,
- celkový prírastok obyvateľstva,
- demografické štruktúry (pohlavná, veková, vzdelanostná, národnostná, profesijná, náboženská atď.).

Podľa **Výrostovej (2010)** obyvateľstvo vystupuje na jednej strane ako pracovná sila, jej kvalifikácia a podnikateľská aktivita môže mať významný vplyv na rozvoj ekonomiky v danom priestore, na druhej strane obyvateľstvo predstavuje spotrebiteľov, ktorí majú dopyt po tovaroch a službách, a tým ovplyvňujú rozsah a štruktúru výroby a služieb. Obyvateľstvo potrebuje uspokojiť aj také potreby, ako sú napr. bývanie, doprava, kultúra, školstvo a pod., čím vytvára dopyt po sociálnej i technickej infraštruktúre.

Z podsystémov priestorovej štruktúry má obyvateľstvo dve postavenia:

- lokalizačný faktor – lokalizačné rozhodnutia obyvateľstva vplývajú na priestorovú štruktúru, jednak na rozhodnutia o lokalizácii firiem, ale svojim dopytom po rôznych tovaroch a službách aj na rozhodnutia o lokalizácii sociálnej a technickej infraštruktúry,
- faktor rozvoja priestoru, t. j. obyvateľstvo tvorí sociálno – demografický a kultúrny potenciál, ktorý ovplyvňuje rozvoj daného priestoru.

Moravanská (2004) chápe ľudský potenciál ako sústavu dispozií a sklonov človeka k činnostiam, k existencií v interpersonálnych spoločenských vzťahoch a schopnosti efektívneho výberu týchto činností a vzťahov v rôznych sociálnych kontextoch.

Podľa **Kandráčovej (1995)** je obyvateľstvo determinantom rozvoja a jeho prehlbujúcej sa diferenciacie aj integrácie zároveň. Ako jediný organický prvok tohto

rozvoja ho charakterizuje celý rad ukazovateľov, prostredníctvom ktorých je meradlom väčšiny javov a procesov v regióne. Spomedzi charakteristík systému populácie majú kľúčový význam jeho dynamické aspekty – prirodzený pohyb a migračný pohyb.

Podľa **Belajovej, Fázikovej (2005)** obyvateľstvo ovplyvňuje rozvoj regiónu najmä ako:

- výrobný faktor – pracovná sila je nevyhnutná súčasť výrobných procesov,
- spotrebiteľ – dopytom po rôznych tovaroch a službách vytvára priestor pre nové podniky alebo vyššiu ponuku práce súvisiacu s rastom výroby.

Obyvateľstvo v regióne vytvára väzby:

- na lokalizáciu firiem cez ponuku práce a dopyt,
- vytvára tlak na rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry.

Vlastnosti obyvateľstva dôležité vo vzťahu k rozvoju:

- kvantitatívne – početnosť obyvateľstva a jeho vývoj, ktorý je ovplyvnený reprodukciou obyvateľstva, migráciou obyvateľstva,
- kvalitatívne – veková a vzdelanostná štruktúra obyvateľstva, pohyb obyvateľstva.

1.2.3 Ekonomické činnosti

Podľa **Papcunovej, Gecíkovej (2007)** patria ekonomické t. j. výrobné činnosti medzi základné faktory, ktoré najviac ovplyvňujú socioekonomickú úroveň regiónu. Môžeme sa stretnúť tiež s názvom ekonomický potenciál alebo hospodársky podsystem. Ekonomické činnosti spadajú medzi východiskové faktory ovplyvňujúce socioekonomickú hladinu regiónov. Význam ekonomických aktivít pre rozvoj regiónu je nasledovný:

- využívajú podmienky územia pre svoju lokalizáciu,
- svojou aktivitou vplývajú na tieto podmienky,
- sú zdrojom pracovných príležitostí,
- produkuje tovary a služby,
- ovplyvňujú dopyt obyvateľstva,
- vytvárajú verejné príjmy.

Ekonomické činnosti sú faktorom, ktorý najviac ovplyvňuje rozvoj regiónu, vyjadruje sa **Dubecová (2000)**. Jedná sa vždy o vzájomne podmienený vzťah, t.j. aj samotný región svojím potenciálom ovplyvňuje rozmiestnenie ekonomických činností. Ekonomické činnosti využívajú podmienky na svoju lokalizáciu v regióne a tiež svojou aktivitou vplývajú na tieto podmienky. Stupeň koncentrácie ekonomických činností v regióne je rôzny a tým vplýva na diferencovaný rozvoj jednotlivých regiónov. Najčastejšie členíme ekonomické činnosti podľa odvetvovej a sektorovej štruktúry.

Oremusová (2009) tvrdí, že ekonomický potenciál zhŕňa existujúcu prvovýrobu (poľnohospodárske produkty, sporadické výrobné drobných produktov – napr. hračiek, suvenírov, sporadické umiestnenie prevádzok, ktoré sú súčasťami väčších podnikov, stavebná výroba), diverzifikáciu poľnohospodárskych aktivít a aktivít blízkych poľnohospodárstvu. Taktiež sú to služby predovšetkým pre voľno časové aktivity a turistický ruch (remeselné služby, ubytovacie služby, služby pre šport a rekreáciu). V poslednom rade je to i miestna verejná správa zaisťujúca základný chod príslušných územných celkov, predovšetkým teda školstvo, miestna polícia, úrady.

Pojem ekonomické činnosti **Tvrdoň (1995)** definuje ako každé konanie alebo proces pre uspokojovanie potrieb, podľa neho má cieľové zameranie. Medzi ekonomické činnosti zaraďuje:

- produkčné činnosti,
- sociálna vybavenosť,
- technická vybavenosť.

Votrubec (1980) vraví, že ekonomicko-technický potenciál je odrazom technicko-ekonomického využívania územia. Tvorí ho sektorová a odvetvová štruktúra ekonomiky, charakter a veľkosť jednotiek profilujúcich ekonomiku regiónu, vlastnícka a veľkostná štruktúra ekonomických subjektov, priestorové rozmiestnenie výroby a služieb, štruktúra služieb regionálneho rozvoja: poradenských, projekčných, informačných, marketingových a i., rozsah a štruktúra finančných služieb, štruktúra a úroveň technickej infraštruktúry, prítomnosť a štruktúra vzdelávacích a výskumných inštitúcií, štruktúra služieb pre obyvateľstvo a i.

Na základe zovšeobecnenia poznatkov o regionálnom rozvoji možno identifikovať nasledovné predpoklady aktivizácie potenciálu:

- komplexnosť prvkov vo vzťahu k danému alebo predpokladanému využívaniu,
- veľkosť a štruktúra dopytu po tovaroch a službách regiónu,
- účinnosť nástrojov regionálnej politiky, podporujúcich komplexné a racionálne využívanie miestnych zdrojov,
- optimalizácia systému inštitúcií regionálnej politiky na všetkých jej úrovniach (centrálnej, regionálnej a obecnej), ktoré budú schopné jednak vnášať územné korekcie do rezortného a územného konania a zároveň zosúladiť celospoločenské, regionálne a obecné záujmy a ciele,
- demokratizácia regionálneho rozvoja (vytvorenie predpokladov na zapojenie obyvateľstva do plánovania a realizácie projektov využívania zdrojov územia).

1.2.4 Infraštruktúra

Podľa **Rektořika (2002)** je infraštruktúra súbor podmienok zabezpečujúcich fungovanie ekonomiky. Je charakterizovaná ako „spoločenský režijný kapitál“ a zahŕňa aj potrebné investície do odvetví podmieňujúcich ekonomický rozvoj. Patrí sem podstatná časť verejného sektoru, ktorá si vyžaduje úplnú alebo čiastočnú kontrolu samosprávnych a správnych orgánov.

Infraštruktúra predstavuje zariadenia všeobecnej povahy vytvárajúce podmienky pre efektívnu prácu vo všetkých odvetviach ekonomiky, pre život obyvateľstva ale i rozmiestnenie pracovných síl a členíme ju na technickú a sociálnu. Všeobecne platí, že územie s kvalitnou infraštruktúrou je atraktívnejšie pre rozvoj hospodárskych ale i spoločenských aktivít (**Oremusová, 2009**).

Jurová (1999) považuje za infraštruktúru skupinu výrobných a nevýrobných odvetví národného hospodárstva zaisťujúcu miestne podmienky pre rozvoj ekonomiky. Obvykle ide o vybudovanie dopravných systémov, telekomunikácií, rozvoj energetických zdrojov, výstavbu škôl, zdravotníckych zariadení a bytovú výstavbu. Infraštruktúra je nevyhnutná pre rozvoj ekonomiky štátu a obvykle musí byť budovaná v predstihu.

Podľa **Klanka (2000)** infraštruktúra kladie dôraz na zabezpečenie fungovania hospodárstva, vytváranie podmienok pre podnikateľské prostredie a pritiahnutie zahraničného kapitálu, vytváranie podmienok pre skvalitnenie sociálno-ekonomického

života obyvateľov zlepšovaním dostupnosti a kvality vzdelávacích a sociálnych služieb, zlepšenie prostredia miest a vidieckych obcí z hľadiska životného prostredia, odstraňovanie disparít medzi jednotlivými regiónmi a zlepšovanie ich podmienok.

Votrubec (1980) definuje infraštruktúru definujeme súhrn zariadení a inštitúcií, ktoré vytvárajú predpoklady pre celkové fungovanie ekonomiky, najmä jej výrobné sféry. Znaky infraštruktúry sú:

- technická a časová náročnosť vypracovania projektov – posudzovanie rôznych variantov,
- životnosť projektov – na 30 a viac rokov, čiže slúži viacerým generáciám,
- kapitálová náročnosť projektov – značný objem finančných prostriedkov na celý proces od projektovej dokumentácie, vykúpenia pozemkov až výstavbu samotného diela,
- dlhodobá návratnosť projektov – vložený kapitál sa vracia oneskorene, alebo vôbec, čo odrádza súkromných investorov,
- prevaha monopolného postavenia na danom území – spravidla ide o také zariadenia a stavby, kde je neefektívne budovať konkurenčné súbežné projekty (cesty, rozvody elektriny, plynu atď.).

1.2.4.1 Sociálna infraštruktúra

Podľa **Bučeka (1981)** sociálna infraštruktúra zohráva veľmi významnú úlohu v uspokojovaní potrieb obyvateľstva. Jej racionálnym rozmiestnením by sa mali optimálne uspokojovať potreby obyvateľstva a ekonomických aktivít (napr. výrobných odvetví). Objektom sociálnej infraštruktúry sú:

- byty,
- zariadenia obchodu a verejného stravovania,
- zdravotnícke zariadenia,
- školské a výchovné zariadenia,
- vedecké, výskumné a projekčné zariadenia,
- kultúrne zariadenia,
- administratívno – správne zariadenia,
- rekreačné a športové zariadenia.

Tvrdoň (1995) definuje pojem sociálna infraštruktúra ako významné miesto v uspokojovaní potrieb obyvateľstva. Pojem sociálna infraštruktúra zaraďujeme zariadenia poskytujúce služby obyvateľstvu, ktoré mu zabezpečujú život, rozvoj a oddych. Jej súčasťou sú zariadenia vzdelávacie, stravovacie, kultúrne, športové, administratívne, no aj domový a bytový fond obce.

Podľa **Belajovej, Fázikovej (2002)** je sociálna infraštruktúra dôležitá najmä na uspokojovanie potrieb obyvateľov, ale má vplyv i na rozmiestňovanie výroby.

Rozmiestňovanie sociálnej infraštruktúry je spojené so špecifikami:

- sídelnou štruktúrou a veľkosťou sídiel, komplexnosť vybavenia rastie priamoúmerne s veľkosťou,
- silný vplyv výroby a jej rozmiestňovanie,
- administratívno – správne členenie,
- vplyv prírodných zdrojov.

Oremusová (2009) tvrdí, že sociálna infraštruktúra vytvára životné podmienky pre obyvateľov. Zahŕňa domový a bytový fond, zdravotnícke, sociálne, školské, maloobchodné, športové, kultúrne, ubytovacie a stravovacie zariadenia ako aj zariadenia verejnej správy a služby.

1.2.4.2 Technická infraštruktúra

Papcunová, Geciková (2007) tvrdia, že technická infraštruktúra predstavuje dôležitý rozmiestňovací a rozvojový faktor. Ide o časť infraštruktúry, ktorá umožňuje premiestňovanie v priestore. Jej význam pre rozvoj regiónu je nasledovný:

- vytvára všeobecné produkčné a spotrebné podmienky,
- vŕahuje do ekonomického života aj menej rozvinuté alebo vzdialené oblasti,
- umožňuje koncentráciu výroby, prepravu pracovníkov, tovarov a služieb.

Podľa **Belajovej, Fázikovej (2005)** technická infraštruktúra vytvára všeobecné produkčné a spotrebné podmienky pre firmy a zároveň aj pre obyvateľstvo. Kapacity infraštruktúry majú malú mobilitu a flexibilitu, nie je možné ich ukladať do zásoby,

vyznačujú sa dlhou životnosťou, výkony infraštruktúry musia byť k dispozícii v každom čase, neovplyvňujú kvalitu produkcie, ale jej hodnotu. Sú investičné náročné.

Medzi zariadenia technickej infraštruktúry patrí:

- dopravné siete,
- energetické siete,
- telekomunikačné siete,
- vodovody,
- odpadové hospodárstvo.

Významnú skupinu zariadení technickej infraštruktúry tvorí dopravná sieť. Priestorové rozloženie výroby a obyvateľstva vyžaduje prekonávanie vzdialeností. Rozvoj dopravy umožňuje koncentráciu výroby. Je dôležité stanoviť optimálnu sieť dopravnej infraštruktúry a jej zaťaženie.

Oremusová (2009) v rámci technickej infraštruktúry hodnotí vybavenosť územia dopravou, energetickou, informačnou a environmentálnou infraštruktúrou.

Medek (2002) uvádza, že technická infraštruktúra, ako sústava technických zariadení, začína v prírodnej sfére a v nej je i ukončená. Dostatočne vybudovaná technická infraštruktúra podporuje celkový ekonomický rozvoj. S pojmom technickej infraštruktúry sa spájajú aj pojmy technické vybavenia a inžinierske siete. Úroveň a stav technickej infraštruktúry je vyjadrením a odzrkadlením civilizačnej úrovne spoločnosti.

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo analyzovať endogénny rozvojový potenciál vo vybranej obci a navrhnúť možnosti jej ďalšieho rozvoja. Pre dosiahnutie primárneho cieľa bolo nutné stanoviť čiastkové ciele:

1. Všeobecná charakteristika obce
2. Analýza jednotlivých endogénnych rozvojových faktorov obce
 - prírodný potenciál
 - demografický potenciál
 - ekonomický potenciál
 - technická a sociálna infraštruktúra
3. SWOT analýza a návrhy riešení
4. Záver

Predmetom analýzy bola obec Veľký Cetín.

3 Metodika práce

Metodický postup, ktorý sme zvolili na naplnenie cieľov v bakalárskej práci má nasledovnú postupnosť:

- Zhromaždenie dokumentácie a štúdium odbornej literatúry regionálneho rozvoja, zákonov a právnych predpisov, časopisov a inej literatúry zaoberajúcej sa danou problematikou.
- Spracovanie teoretickej časti k riešenej téme na základe získaných podkladov z domova aj zahraničia, ktoré bolo prípravnou fázou práce a pomohlo nám lepšie pochopiť a identifikovať základné pojmy a získať aktuálne informácie k danej problematike.
- Výber obce vhodnej na preskúmanie. Za objekt riešenia bakalárskej práce z hľadiska dôležitosti získania analýzy endogénneho rozvojového potenciálu bola vybraná obec Veľký Cetín, ktorá sa nachádza v Nitrianskom samosprávnom kraji.
- Primárne sa identifikuje geografická poloha obce a opíše sa stručne historický vývoj obce. Ďalej sa charakterizuje prírodný potenciál, kde sa opíšu klimatické pomery, geologické pomery, vodné pomery a pôdny fond.
- V nasledujúcom kroku sa charakterizuje demografický potenciál. Konkrétne sa určí veková štruktúra obyvateľstva, národnostné a náboženské zloženie obyvateľstva, vývoj počtu obyvateľstva, prírastok obyvateľstva.
- V metodickom postupe sa ďalej pokračuje opisom ekonomického potenciálu obce, a to charakterizovaním ekonomickej aktivity obyvateľstva, ekonomiky miestnej samosprávy a miery nezamestnanosti.
- Pokračuje sa popisom technickej a sociálnej infraštruktúry v obci a zo získaných informácií sa vyhodnotí SWOT analýza, kde sa opíšu silné a slabé stránky obce, a rovnako príležitosti a ohrozenia obce.
- Veľmi významnú úlohu pre získanie aktuálnych informácií zohrávali návštevy obecného úradu Veľký Cetín, základnej a materskej školy vo Veľkom Cetíne a

zdravotného zariadenia, v ktorých boli uskutočnené rozhovory s kompetentnými osobami.

Metódy použité na vyhodnotenie a interpretáciu výsledkov výskumu boli najmä:

- metóda vedeckej abstrakcie,
- metóda analýzy,
- metóda syntézy,
- metóda dedukcie,
- metóda štatistickej analýzy,
- metóda riadeného rozhovoru.

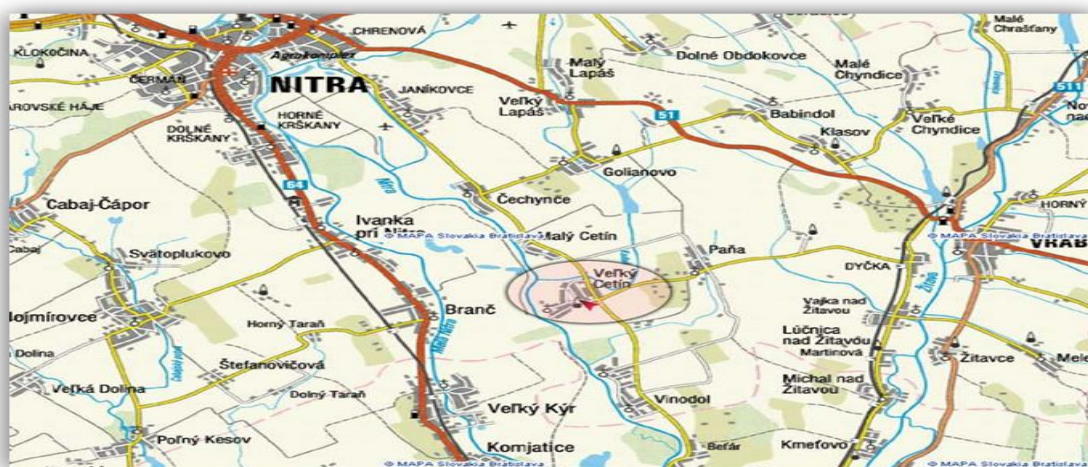
4 VLASTNÁ PRÁCA

4.1 Geografická poloha obce a poloha obce vzhľadom k pólom rozvoja

4.1.1 Geografická poloha obce Veľký Cetín

Obec Veľký Cetín sa rozprestiera vo východnej časti Nitrianskeho okresu, vzdušnou čiarou približne 13 km juhovýchodne od mesta Nitra, 8 km juhozápadne od mesta Vráble a 15 km severne od mesta Šurany a nachádza sa v nadmorskej výške 137 m n. m. na východnom brehu rieky Cetínky. Z hľadiska územno-správneho členenia patrí vybraná obec do Nitrianskeho kraja a okresu Nitra. Výmera katastrálneho územia danej obce je 1686 ha. Jej najvyšší bod sa nachádza medzi obcami Veľký Cetín a Paňa vo vinohradoch vo výške 209 m n. m.. Pri lese vo výške 126 m n. m. sa nachádza najnižšie položený bod. Na severe sa týči pohorie Zobor, na východe sa rozprestierajú vinohrady, zo západu dedinu ohraničuje rieka Cetínka a na juhu obce je Cetínsky les. Kataster územia obce Veľký Cetín susedí s katastrami obcí Paňa, Golianovo, Malý Cetín, Čechynce, Branč, Veľký Kýr a Horný Vinodol. Zemepisná poloha obce je určená súradnicami 48°13' severnej šírky a 18°11' východnej dĺžky. Katastrálne územie obce Veľký Cetín sa nachádza na rovinatom až mierne zvlnenom teréne. Hodnotené územie by sa dalo charakterizovať ako typická vidiecka krajina. Prevláda tu veľkoplošné pestovanie kultúrnych plodín a tiež množstvo nelesnej stromovej vegetácie prípadne menších lesných plôch, ktoré sú pretkané poľnými cestami s výskytom viníc.

Obrázok 1: Poloha obce Veľký Cetín

Zdroj: www.mapy.sk

4.1.2 Poloha obce vzhľadom k pólom rozvoja

Vzdialenosť obce od pólom ekonomického rozvoja národného a medzinárodného významu:

- Veľký Cetín – Bratislava: 107 km,
- Veľký Cetín – Budapešť: 156 km,
- Veľký Cetín – Viedeň: 182 km.

Vzdialenosť obce od pólom ekonomického rozvoja širšieho regionálneho významu:

- Veľký Cetín – Nitra: 16 km,
- Veľký Cetín – Nové Zámky: 31 km,
- Veľký Cetín – Vráble: 8 km.

4.2 História

Prvé písomné zmienky o obci pochádzajú z roku 1239. Osídlenie sa spomína pod názvom Cheten, neskôr v priebehu storočí sa jej pomenovanie viackrát zmenilo, Cethen (1283), Cheten (1285), Welki Czitiny (1773), Veľký Citýň (1920). Jej súčasný názov Veľký Cetín získala obec v roku 1927. Pôvodne existoval iba jeden Cetín. Na Malý a Veľký sa podľa doterajších výsledkov bádania rozdelil niekedy pred rokom 1616. Podľa prvých písomných záznamov patrilo toto osídlenie nitrianskemu benediktínskemu kláštoru na Zobore. Od 16. storočia ju prevzalo ostrihomské arcibiskupstvo, ktoré ju prenajímalo zemianskym rodinám. Počas tatárskych vpádov v rokoch 1242-44 obyvateľstvo veľa trpelo. V tých časoch bol v obci Mlynský les (Malodermo) močaristou zemou, tu sa ľudia skrývali pred Tatármi. Z týchto čias pochádza aj významná pamiatka, podzemná chodba pod Gregorovým domom, ktorá vedie až ku kostolu. Okrem tejto chodby narazili obyvatelia obce pri stavbách aj na mnohé ďalšie. V roku 1554 a dvakrát v 17. storočí obec spustošili a vypálili Turci a až do roku 1684 panovali v obci. Turci počas tohto obdobia niekoľkokrát vyplienili a vyrabovali všetky dediny na okolí, medzi nimi aj Cetín. V dedine boli prvé domy postavené okolo kostola.

Tu stála aj fara, na ktorej sa od roku 1632 vedie matrika a tiež tu stála aj prvá škola. V roku 1571 písomnosti uvádzajú, že obec mala už 3 kúrie, 25 obývaných a 6 opustených usadlostí, v roku 1715 mala vinice a 56 domácností, ďalej v roku 1720 sa uvádza, že obec mala 67 domácností. Záznam z roku 1787 opisuje 157 domov a 847 obyvateľov a ďalší písomný dokument z roku 1828 má zapísaných už 173 domov a 961 obyvateľov. Obyvatelia sa zaoberali najmä poľnohospodárstvom a vinohradníctvom. Za predmníchovskej ČSR sa zamestnanie obyvateľov nezmenilo. V rokoch 1938 – 1945 bola obec pripojená k Maďarsku.

Centrum obce sa nachádza v ťažiskovej polohe obce Veľký Cetín. Občianska vybavenosť je sústredená v troch základných polohách :

Centrálna zóna, čiže prirodzené centrum obce (obecný úrad, kultúrny dom, združená základná škola a materská škola, obchody, pohostinstvo, služby) sa nachádza medzi polyfunkčným objektom obecného úradu a prevádzkovou budovou poľnohospodárskeho družstva Agropest. Menšie centrum je na vršku pri rímsko-katolíckom kostole (farský úrad a neďaleký cintorín) a tvorí ho samostatná budova zdravotného strediska a lekáreň pri hlavnej ceste.

Spomínané ústredie obce je uzlový bod s historickou väzbou, jedná sa o ťažiskovú polohu s možnosťou pešieho prepojenia rovnomerne zo všetkých častí obce. Sledované územie ešte stále vykazuje dostatočnú rezervu na dobudovanie chýbajúcej občianskej vybavenosti najmä formou rekonštrukcie a prestavby existujúcich objektov, ako i prípadnej výstavby nových objektov občianskej vybavenosti. Výškovú a priestorovú dominantu obce tvorí na jednej strane rímsko-katolícky kostol a na strane druhej objekty v centre obce napríklad polyfunkčný objekt obecného úradu a základná škola.

4.3 Analýza rozvojových faktorov obce

4.3.1 Prírodný potenciál

4.3.1.1 Geomorfológia a geológia územia

Obec Veľký Cetín leží na juhozápadnom okraji Žitavskej sprašovej pahorkatiny na ľavostrannej nive a terase rieky Nitra. Z geologického hľadiska môžeme skúmanú lokalitu začleniť do geotektonického celku Podunajská pahorkatina a jeho podcelku Nitrianska niva, časť Dolnonitrianska, ktorá je tu viazaná na nivu rieky Nitry a Starej

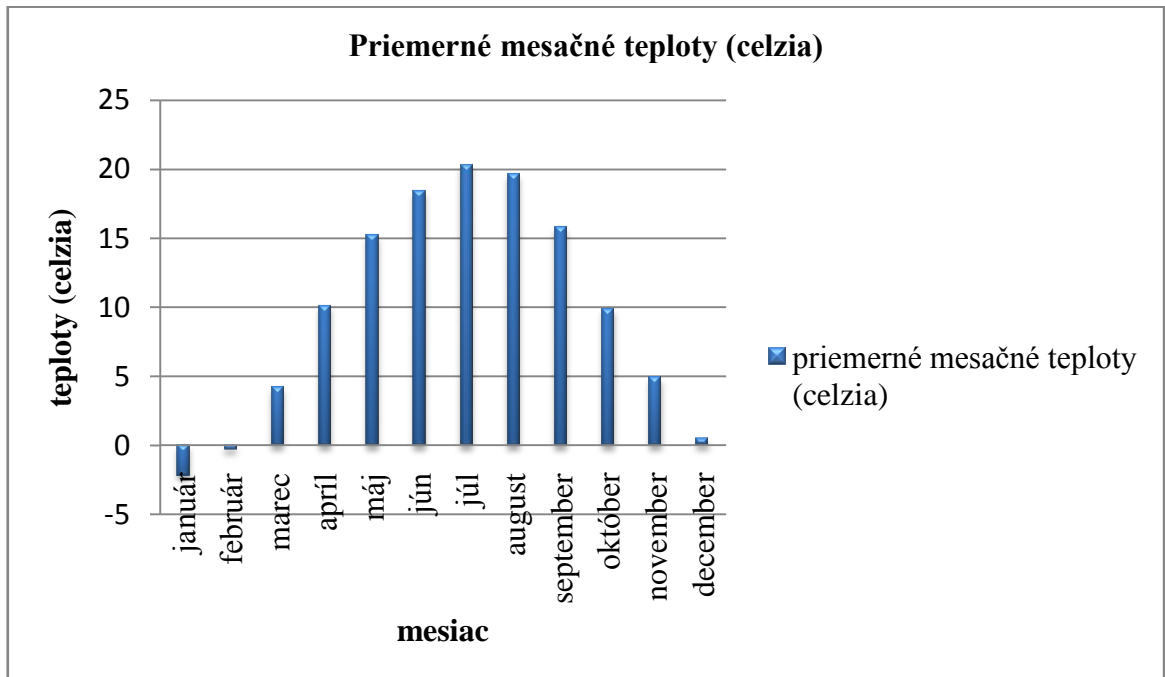
Nitry. Celý kataster je umiestnený na aluviálnej rovine a pahorkatinu tvoria mladotret'ohorné usadeniny pokryté sprašou a nivnými uloženinami.

Základným typom eróžno-denudačného reliéfu je reliéf dolín a nív, ktorý je viazaný na Dolnonitriansku nivu a prechádzajúci do reliéfu nížinných pahorkatín viazaných na Zálužiansku a Žitavskú pahorkatinu. Čo sa týka tvarov reliéfu, pre Dolnonitriansku nivu sú typické poriečne nivy a pre Žitavskú pahorkatinu predovšetkým stredné až vysoké riečne terasy významných vodných tokov, ktorými sú rieky Nitra a Stará Nitra. Územie je typické rovinaté, s nerozčlenenou horizontálnou a vertikálnou členitosťou reliéfu.

4.3.1.2 Klimatické pomery

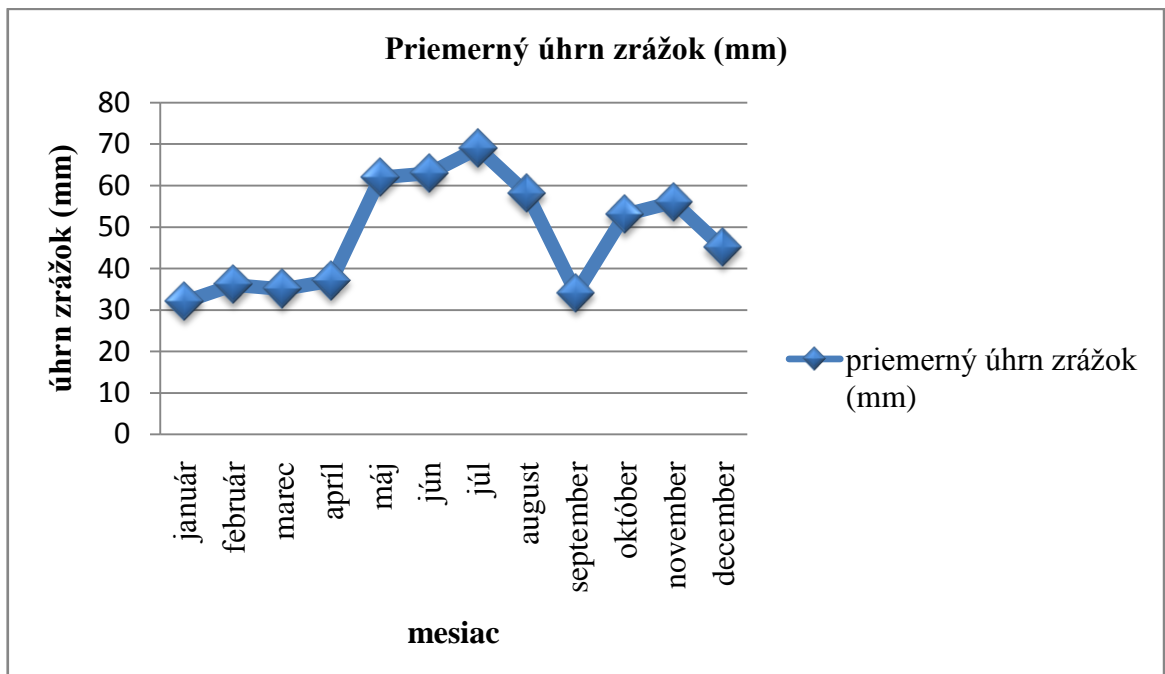
Obec sa nachádza v teplej klimatickej oblasti, pre ktorú je charakteristické, že dosahuje cez rok najvyššie teploty a v priemere viac ako 50 letných dní za rok a najviac slnečného svitu. Sledované územie je charakterizované teplou a suchou nížinnou klímou s dlhým, teplým a suchým letom, krátkou a miernou zimou a s krátkym trvaním snehovej pokrývky. Priemerná ročná teplota vzduchu sa pohybuje medzi 9 až 10 °C (graf 1). Najteplejším mesiacom je júl, kedy priemerné teploty presahujú 20 °C. Teplota vzduchu je ovplyvňovaná zemepisnou šírkou, nadmorskou výškou a orografickými pomermi rázu územia. Jar sa prejavuje rýchlym otepľovaním a jeseň pozvoľným ochladzovaním. Na nízke zimné teploty má vplyv aj výskyt teplotných inverzií s hmlami ako sprievodným znakom. V zimnom období dosahujú teploty v mesiacoch január a február mínusové hodnoty. Priemerné ročné úhrny zrážok sú okolo 500 – 600 mm, rozložené v priebehu roka veľmi nerovnomerne. Z grafu 2 môžeme vidieť, že najnižší úhrn zrážok je v mesiacoch január až apríl, kedy sa úhrn zrážok pohybuje v rozmedzí 30 až 40 mm ročne. V letnom období stúpnu zrážky o 20 až 30 mm, v tomto období dosahujú zrážky najvyšší úhrn. Celkovo môžeme konštatovať, že rozloženie zrážok v obci Veľký Cetín je nerovnomerné. Počet dní so snehovou pokrývkou sa v priemere pohybuje od 30 do 40 dní.

Graf 1: Priemerné mesačné teploty (°C) okres Nitra

Zdroj: Meteorologická stanica Nitra (30 ročné priemery), vlastné spracovanie

Graf 2: Priemerný úhrn zrážok (mm) okres Nitra

Zdroj: Meteorologická stanica Nitra (30 ročné priemery), vlastné spracovanie

4.3.1.3 Vodné pomery

Územie obce Veľký Cetín patrí do povodia rieky Nitra, ktorá sa pri Dolných Krškanoch rozdeľuje, kde pravé rameno rieky pokračuje ďalej ako Nitra a ľavé rameno sa nazýva Cetínka. Regulácia toku rieky Nitra v 60-tych rokoch 20. storočia zmenila celkový obraz oblasti. Z brehov boli úplne odstránené prirodzené brehové porasty a jej koryto bolo umelo napriamené a prehĺbené, tok sa zrýchlil a po oboch stranách je rieka lemovaná hrádzami, ktoré chránia dediny popri rieke od záplav.

Do oblasti tiež zasahuje potok Kadaň, vodohospodársky významný vodný tok. Vyviera v Štitároch, preteká cez obce Pohranice, Lapáš a Golianovo, kde sa vlieva do vodného diela (Golianovský rybník). Potom pokračuje ďalej okolo severného okraja zastavaného územia obce Veľký Cetín a vlieva sa do Cetínky. Paniaňsky potok, drobný vodný tok, ktorý tvorí južnú hranicu katastra obce a oddeľuje chotáre Veľkého Cetína a Vinodolu.

Na severnom okraji katastrálneho územia obce sú existujúce vodné plochy tzv. Cetínske jazerá určené na prípadnú výstavbu turisticko-rekreačného areálu s regionálnou pôsobnosťou.

Uvedené vodné toky sú regulované, plnia vodohospodársky význam, ich koryto je udržiavané v prietochnom stave formou kosenia trávneho porastu, výrubu stromov a krovín v prietochnom profile a čistenia od sedimentov. V súčasnosti sa v obci neuvažuje s výrazným investičným zámerom zo strany správcu vodných tokov.

4.3.1.4 Pôdny fond

Pôdny kryt je podmienený abiotickými prírodnými faktormi a je silno ovplyvnený aktivitou človeka. V širšom dotknutom území sú základnými typmi pôd černozeme, hnedozeme a nívne pôdy. Pôda využívaná na poľnohospodárske účely obsahuje veľké množstvo humusu, zrnitosť pôdy sa zaraďuje do typu hlinitých a priepustnosť pôdy je v kategórii stredná. Z poľnohospodárskej pôdy je najčastejšie vyskytujúcim sa pôdnym typom orná pôda, ktorá pokrýva až 78 % územia a využíva sa hlavne na pestovanie poľnohospodárskych plodín. V menšej časti je zastúpená nepoľnohospodárska pôda, v rámci ktorej predstavujú najväčšiu výmeru (95 ha) zastavané plochy.

Tabuľka 1: Štruktúra pôdneho fondu obce Veľký Cetín

Druh pozemku	Výmera (ha)	Zastúpenie v celkovom pôdnom fonde (%)
Orná pôda	1315 ha	78 %
Vinice	86 ha	5,1 %
Záhrady	38 ha	2,3 %
TTP	8 ha	0,6 %
Poľnohospodárska pôda	1447 ha	86 %
Lesné pozemky	42 ha	2,5 %
Vodné plochy	76 ha	4,5 %
Zastavané plochy	95 ha	5,5 %
Ostatné plochy	26 ha	1,5 %
Nepoľnohospodárska pôda	239 ha	14 %
Spolu	1686 ha	100 %

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

4.3.2 Demografický potenciál

4.3.2.1 Vývoj počtu obyvateľov

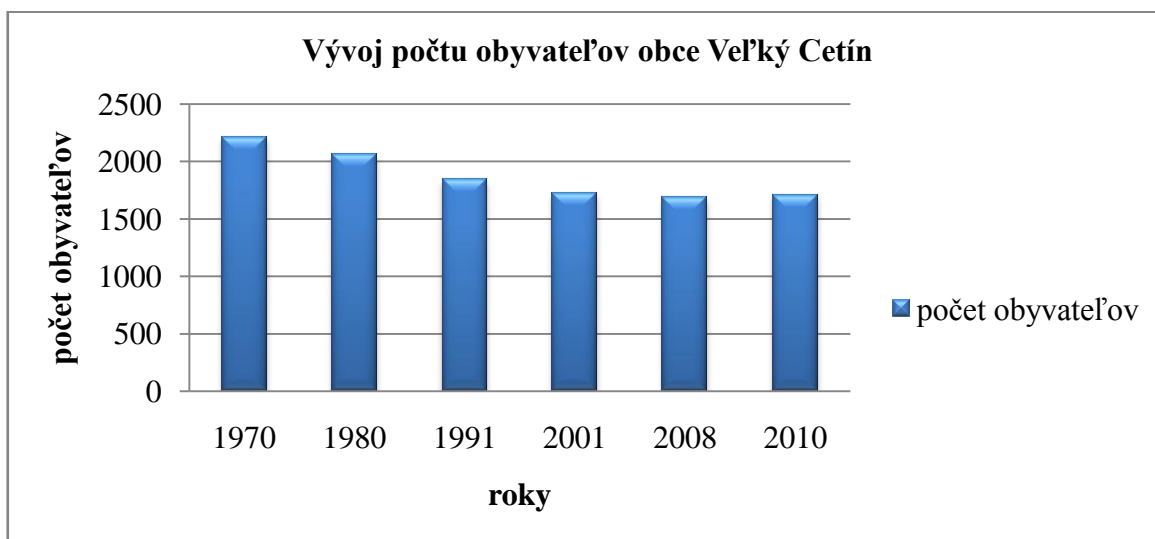
Obec Veľký Cetín s počtom obyvateľov 1710 (k 31.12. 2010) zaraďujeme do kategórie stredných obcí Slovenska (do 2000 obyvateľov). Vývoj počtu obyvateľov zobrazuje tabuľka 2 a graf 3. Z hľadiska vývoja celkového počtu obyvateľov obce od roku 1970 môžeme konštatovať, že aj napriek vytvoreným sociálnym podmienkam sa počet obyvateľov postupne znižoval. Najvyšší úbytok obyvateľstva je zaznamenaný v roku 1991, kedy sa počet obyvateľov oproti roku 1980 znížil o 217 obyvateľov. Z celkového počtu obyvateľov 1724 (k 31.12. 2001) žilo v obci 831 mužov a 893 žien. V súčasnom období sa počet obyvateľov oproti roku 2008 mierne zvýšil (1710 obyvateľov). Z hľadiska dobrej polohy od mesta Nitra a súčasného trendu sťahovania sa do vidieckych obcí sa naďalej predpokladá nárast obyvateľstva. V rámci očakávaného rozrastania, obec vytvára podmienky pre zvýšenie počtu obyvateľstva výstavbou nových bytových zariadení.

Tabuľka 2: Vývoj počtu obyvateľov obce Veľký Cetín

Rok	1970	1980	1991	2001	2008	2010
Počet obyvateľov	2214	2058	1841	1724	1690	1710

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

Graf 3: Vývoj počtu obyvateľov obce Veľký Cetín

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

4.3.2.2 Veková štruktúra obyvateľstva

Z tabuľky 3 môžeme vidieť, že z celkového počtu obyvateľov 1724 bolo v obci evidovaných 279 obyvateľov v predproduktívnom veku (16,2 %), v produktívnom veku bolo evidovaných 1014 obyvateľov (58,8 %), z čoho 552 bolo mužov a žien bolo 462, obyvateľov poproduktívnom veku bolo 427 (24,8 %) a 4 obyvratelia (0,2 %) mali nezistený vek. Podľa grafu 4 môžeme pozorovať regresívny typ vekovej štruktúry, kedy počet obyvateľov v predproduktívnom veku je menší ako počet obyvateľov v poproduktívnom veku, čo znamená, že dochádza k starnutiu obyvateľstva.

Tabuľka 3: Veková štruktúra obyvateľstva podľa kategórií

Rok / Veková štruktúra obyvateľstva	2001	
	Muži	Ženy
Predproduktívny vek (0 – 14)	279	
Produktívny vek (15 – 59)	552	462
Poproduktívny vek (60 a viac)	427	
Nezistený vek	4	
Index starnutia	153	

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

Graf 4: Veková štruktúra obyvateľstva podľa kategórií

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

4.3.2.3 Národnostné zloženie obyvateľstva

Národnostné zloženie obyvateľstva obce Veľký Cetín je znázornené v tabuľke 4, kde môžeme vidieť, že v obci je najviac zastúpená maďarská národnosť až 1374 obyvateľov, ktoré tvorí 79,7 % z celkového počtu obyvateľov a obyvateľov slovenskej národnosti je v obci 341, čo predstavuje 19,8 % z celkového počtu. V obci sa nachádza 6 obyvateľov, z inou ako maďarskou a slovenskou národnosťou a tí tvoria len 0,3 % obyvateľstva.

Tabuľka 4: Národnostné zloženie obyvateľstva

Národnosť	Počet obyvateľov	Podiel na celkovom počte obyvateľov (%)
Slovenská	341	19,8
Maďarská	1374	79,7
Iná	6	0,3
Nezistená	3	0,2
Spolu	1724	100

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

4.3.2.4 Náboženské zloženie obyvateľstva

V obci je najviac zastúpená rímskokatolícka cirkev, ku ktorej sa hlási 1687 obyvateľov, čo tvorí až 97,9 % z celkového počtu obyvateľov, ostatné náboženstvá sú zastúpené len v minimálnej miere. Bez vyznania je v obci 12 obyvateľov.

Tabuľka 5: Náboženské zloženie obyvateľstva

Náboženstvo	Počet obyvateľov	Podiel na celkovom počte obyvateľov (%)
Rímskokatolícka cirkev	1687	97,9
Evanjelická cirkev	5	0,3
Gréckokatolícka cirkev	1	0,1
Iné a nezistené	19	1,1
Bez vyznania	12	0,6

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

4.3.2.5 Prírastok obyvateľstva

V sledovanom období môžeme vidieť, že najvyššia mortalita (úmrtnosť) bola v roku 2008, v ktorom úmrtnosť dosiahla 30 obyvateľov. Natalita (pôrodnosť) mala mierne kolísavý priebeh. Podrobný prieskum v rokoch 2007 až 2010 preukázal, že natalita aj mortalita bola približne rovnaká. Výkyv nastáva v roku 2008, v ktorom sa natalita nečakane znížila o viac ako polovicu a mortalita vzrástla. V priebehu skúmaného obdobia má obec problémy s migráciou obyvateľstva, lebo migračné saldo sa pohybuje v záporných hodnotách, kedy počet odsťahovaných obyvateľov prevyšuje počet prisťahovaných. Najvyšší rozdiel bol zaznamenaný v roku 2009, keď migračné saldo dosiahlo hodnotu -33 (graf 6).

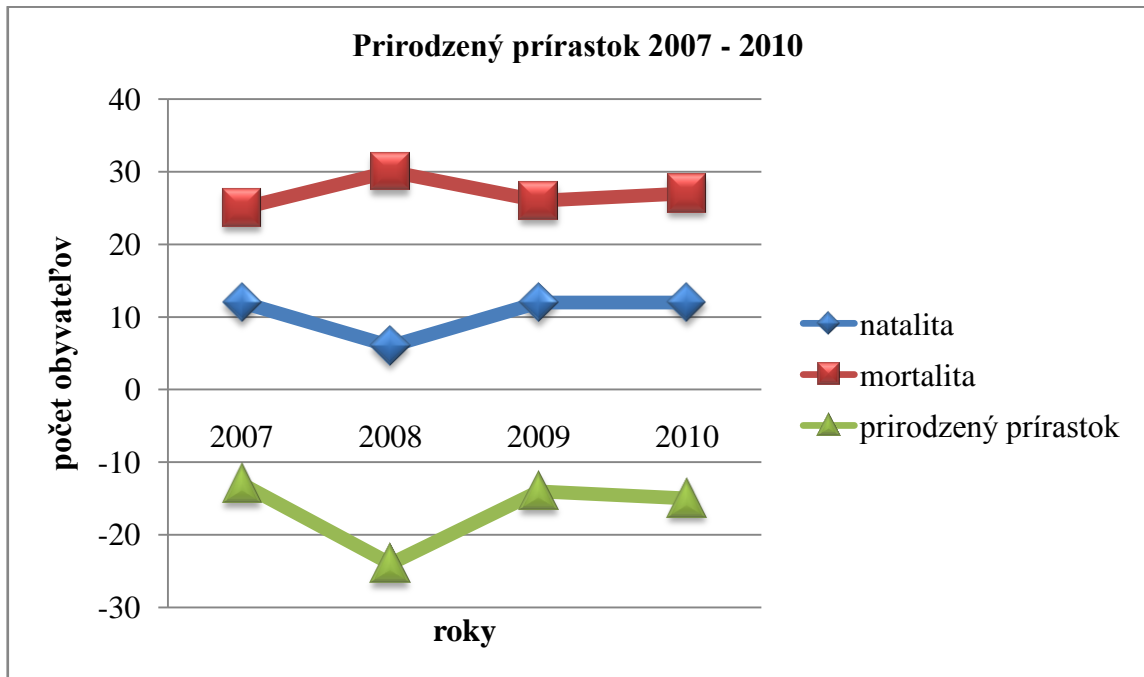
Tabuľka 6: Prirodený prírastok a migračné saldo v rokoch 2007 - 2010

Kategória	2007	2008	2009	2010
Natalita	13	6	12	12
Mortalita	25	30	26	27
Prirodený prírastok	-12	-24	-14	-15
Prisťahovaný	43	44	43	38
Odstťahovaný	59	73	76	67
Migračné saldo	-16	-29	-33	-29

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

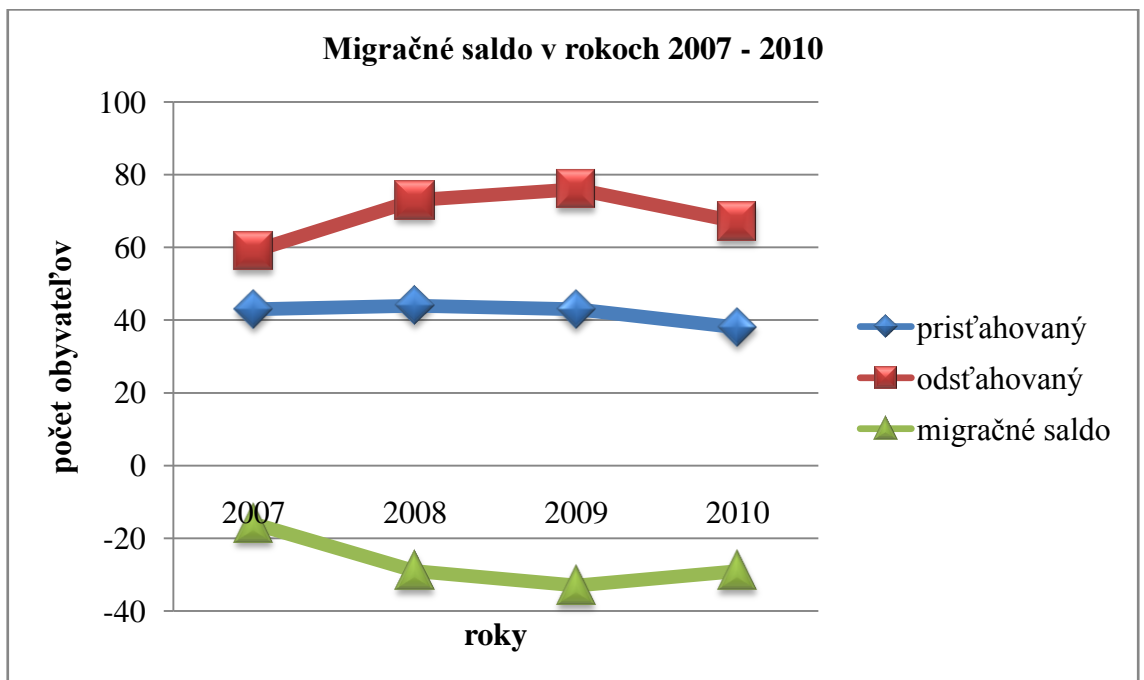
Z grafu 5 môžeme vidieť, že prirodený prírastok dosahuje v každom roku zápornú hodnotu. Najvyšší negatívny výkyv bol v roku 2008, kedy hodnota prirodeného prírastku klesla až dvojnásobne oproti roku 2007.

Graf 5: Prirodzený prírastok v rokoch 2007 - 2010

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

Graf 6: Migračné saldo v rokoch 2007 - 2010

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

4.3.3 Ekonomický potenciál

4.3.3.1 Ekonomická štruktúra a ekonomický rozvoj

V sledovanej lokalite obce sa nachádza pôsobisko viacerých väčších zamestnávateľov. Medzi organizácie s najväčším počtom zamestnancov, ktoré najviac vplyvajú na ekonomický rozvoj v obci patria Poľnohospodárske družstvo Veľký Cetín-Agropest, Pavol Borbély Hydromat s.r.o., Farm TB s.r.o., Technofarm. Poľnohospodársky podnik má rozlohu 986 ha a pôsobí v oblasti rastlinnej výroby a zabezpečuje produkciu poľnohospodárskych plodín, obilnín a olejní. Konkrétne pestované obilniny sú pšenica, kukurica a jačmeň. Medzi pestované olejliny patria slnečnica a repka ozimná. Družstvo zamestnáva 18 zamestnancov, z čoho 16 patria medzi obyvateľov obce. Pavol Borbély Hydromat s.r.o. je špedično-dopravná spoločnosť, ktorá má v súčasnosti 11 zamestnancov. Vlastní 10 nákladných dopravných áut, a tie sú k dispozícii na prepravu tovarov po Slovenskej republike aj do zahraničia. Technofarm je spoločnosť, ktorá má 6 zamestnancov a funguje v obci ako opravovňa poľnohospodárskych strojov. Farma pre výkrm ošípaných Farm TB je momentálne v rekonštrukcii. Veľa obyvateľov obce zamestnáva podnik AB-STAV, ktorý je sústredený vo vedľajšej obci, v Malom Cetíne.

Oblasť je tiež charakteristická vinárstvom, pestovaním a predajom hrozna. V tejto oblasti podniká mnoho súkromných osôb. Vinice majú väčšiu rozlohu ako je samotná rozloha obývanej časti, teda intravilánu obce.

V rámci obce prekvitá aj remeselnícka výroba a v obci pôsobia jednotlivé fyzické osoby ako drobní remeselníci, môžeme tiež hovoriť o činnostiach, ktoré majú čiastočne charakter služieb, napríklad stolárska dielňa, kadernícky, či krajčírsky salón a pod. Maloobchodnú sieť tvoria niekoľkí malí podnikatelia a živnostníci. Potraviny sa nachádzajú v prenajatom obecnom objekte a fungujú ako súkromná predajňa už niekoľko rokov. Nachádza sa tu tiež predajňa obuvi a textilného tovaru a dve prevádzky predajní kvetov.

4.3.3.2 Ekonomická aktivita obyvateľstva

Z hľadiska ekonomického rozvoja má obrovský význam pre nasledovný vývoj obce najmä ekonomicky aktívna zložka obyvateľstva.

Tabuľka 7: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v roku 2001

	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v %
Ženy	347	20,1
Muži	452	26,2
Spolu	799	46,3

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

Údaje získané z obecného úradu Veľký Cetín nám potvrdzujú, že v roku 2001 ekonomicky aktívnu zložku utváralo 799 obyvateľov (46,3 %) z toho 452 mužov (26,2 %) a 347 žien (20,1 %) z celkového počtu obyvateľov 1724.

Obyvateľstvo, ktoré patrí do zložky ekonomicky aktívneho obyvateľstva nachádza zamestnávateľov v rôznych odvetviach najmä v Nitre, Vrábľoch a Nových Zámkoch.

Tabuľka 8: Hospodárske odvetvia zamestnávajúce obyvateľov obce

Odvetvie hospodárstva	Počet zamestnaných	v %
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a odvetvia s ním spojené	87	10,9
Lesníctvo, ťažba dreva	7	0,9
Ťažba nerastných surovín	5	0,6
Priemyselná výroba	152	19
Výroba plynu, vody a elektriny, rozvod elektriny	31	3,9
Stavebníctvo	205	25,7
Veľkoobchody a maloobchody	18	2,3
Hotely a reštaurácie	3	0,4
Doprava, skladovanie a spoje	21	2,6
Finančníctvo a poisťovníctvo	14	1,8
Nehnutelnosti, prenajímanie a obchodné služby	7	0,9
Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	12	1,5
Školstvo	38	4,8
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	15	1,9
Aktívne obyvateľstvo bez udania odvetvia a ostatné odvetvia	184	22,8
Spolu	799	100

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

Z predchádzajúcej tabuľky vyplýva, že najviac obyvateľov zamestnáva stavebníctvo, v ktorom pracuje 205 obyvateľov obce, t. j. 25,7 %. Ďalšie odvetvie, ktoré zamestnáva početnú skupinu obyvateľov, a to konkrétne 152, t.j. 19 % je priemyselná výroba. V poradí tretiu skupinu predstavuje poľnohospodárstvo, poľovníctvo a odvetvia s ním spojené s počtom zamestnancov 87, čo tvorí 10,9 %. Najmenšie zastúpenie má odvetvie hotely a reštaurácie, v ktorom pracujú 3 obyvatelia, percentuálne 0,4 % z celkového ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Zamestnancov v ostatných odvetviach a ekonomicky aktívnych, ktorí odmietli udať odvetvie je 184, čo predstavuje 22,8 %.

Tabuľka 9: Počet nezamestnaných a miera nezamestnanosti v rokoch 2006 - 2010

Ukazovateľ	Roky				
	2006	2007	2008	2009	2010
Počet nezamestnaných	76	78	99	85	96
Miera nezamestnanosti v %	4,3	4,4	5,8	4,9	5,6

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

V roku 2006 bolo v obci evidovaných 76 nezamestnaných a miera nezamestnanosti dosiahla hodnotu 4,3 %. Nasledujúce roky v obci sledujeme nárast nezamestnanosti, a to v roku 2007 na 78 nezamestnaných. V roku 2008 sa počet nezamestnaných v obci zvýšil rapídne až na 99, kedy miera nezamestnanosti dosahovala hodnotu až 5,8 %. Môžeme predpokladať, že takéto výrazné zvýšenie nezamestnanosti v roku 2008 mala za následok najmä hospodárska kríza. Miera nezamestnanosti mierne klesla v roku 2009, v ktorom dosahovala 4,9 % pri počte nezamestnaných 85, ale v roku 2010 až po súčasné obdobie opäť sledujeme nárast počtu nezamestnaných na 96 a miera nezamestnanosti dosahuje hodnotu 5,6 %. Počas celého sledovaného obdobia sme zaznamenali kolísavý priebeh vývoja nezamestnanosti v obci.

4.3.3.3 Ekonomika miestnej samosprávy

V roku 2009 dosiahla obec Veľký Cetín celkové príjmy vo výške 694 215 €. V ďalšom roku obec zaznamenala pokles príjmov, ktoré boli schválené v rozpočte na rok 2010 vo výške 654 042 €. Na rok 2011 bol schválený opäť vyšší rozpočet a plánované príjmy dosiahli 682 260 € ku dňu 30.4.2011 bolo čerpaných 202 037€.

Tabuľka 10: Rozdelenie rozpočtu obce v rokoch 2009 – 2011

Rok	2009	2010	2011
Rozdelenie rozpočtu	€	€	€
Plánovanie, manažment a kontrola	269 127	274 952	250 459
Služby občanom	4 697	4 766	5 311
Odpadové hospodárstvo	20 335	20 600	23 568
Komunikácie	5 622	3 532	4 715
Vzdelanie	289 563	248 783	295 413
Šport	10 252	9 583	12 803
Kultúra	4 569	5 492	2 324
Prostredie pre život	9 212	9 795	9 128
Bývanie	70 583	63 912	67 090
Sociálne služby	10 255	9 627	11 419
Spolu	694 215	653 042	682 230

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

4.3.4 Sociálna infraštruktúra

4.3.4.1 Domový a bytový fond

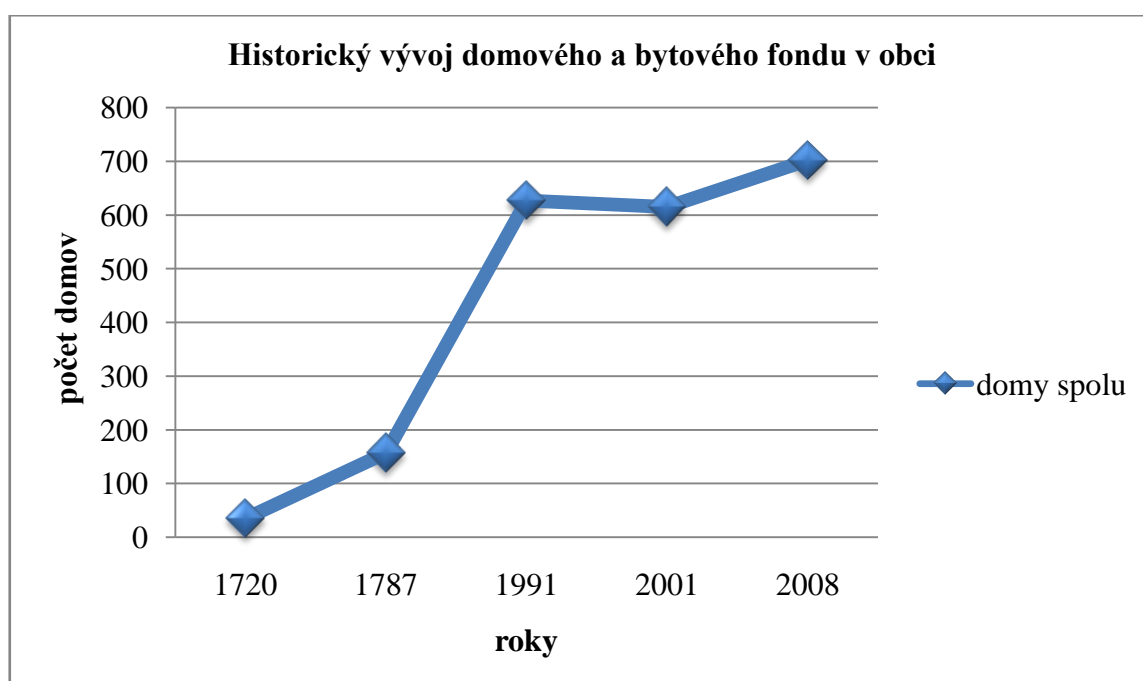
Významný vplyv na vývoj počtu obyvateľov má ponuka bytového fondu. Bytový fond obce Veľký Cetín je v zásade riešený rodinnými domami hlavne jednopodlažného charakteru, ktoré v obci tvoria podstatnú časť. V súčasnosti je zvýšený záujem o bývanie v obci, preto sa samospráva rozhodla riešiť tento stav výstavbou dvoch nájomných bytoviek. Okrem troch nájomných bytoviek sa v obci nachádza školská nájomná bytovka, ktorá je umiestnená v areáli školy a ďalších 8 bytových jednotiek sa nachádza v nadstavbe nad bývalým obecným úradom. Podľa posledného SODB z roku 2001 bolo v obci 615 rodinných domov, z ktorých 103 domov bolo neobývaných. V roku 2008 sa počet zvýšil o 87, čo tvorí 702 domov, z ktorých bolo neobývaných 98. V obci pripadá na jeden trvale obývaný dom 2,6 obyvateľa, čo naznačuje, že veľký počet obyvateľov je v dôchodkovom veku, ktorí obývajú dom väčšinou sami.

Tabuľka 11: Domový a bytový fond obce za roky 2001 a 2008

Ubytovacie zariadenia/rok	2001	2008
Domy spolu	615	702
Trvale obývané domy	512	604
Neobývané domy	103	98
Byty spolu	623	744
Trvale obývané byty	518	646
Neobývané byty	102	98

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

Graf 7: Historický vývoj domového a bytového fondu v obci

Zdroj: Obecný úrad Veľký Cetín, vlastné spracovanie

4.3.4.2 Školstvo

V obci je zriadená základná škola v dvojpodlažnej poschodovej budove. V súčasnosti ju navštevuje 91 žiakov z väčšej časti z Veľkého Cetína v menšom počte sú v škole zapísaní žiaci aj z okolitých obcí. Základná škola zamestnáva 23 zamestnancov, z čoho je 15 pedagógov, 1 ekonómka, 2 upratovačky, 1 školník, 1 zdravotník a 3 zamestnankyne školskej jedálne. Súčasťou školského objektu je školská družina, jedáleň a ihrisko. Keďže väčšina obyvateľov v obci má maďarskú národnosť, základná škola je rozdelená na slovenskú a maďarskú časť. Slovenská časť pozostáva zo 4 tried prvého stupňa a maďarská časť má prvý aj druhý stupeň s počtom tried 9.

Z tabuľky 12 vyplýva, že v súčasnej dobe sa celkový počet žiakov oproti školského roku 1998/99 znížil takmer o polovicu. Hlavný dôvod znižovania počtu žiakov je ten, že mnohí z nich začali za posledné obdobie dochádzať do škôl v okolitých mestách. V budove základnej školy sa nachádza materská škola, ktorá slúži aj pre deti z okolitých dedín.

Tabuľka 12: Porovnanie počtu žiakov v školskom roku 1998/99 a 2010/11

Školský rok	Žiaci slovenských tried	Žiaci maďarských tried	Celkový počet
1998/99	19	148	167
2010/11	16	75	91

Zdroj: Základná škola Veľký Cetín, vlastné spracovanie

Tabuľka 13: Školské zariadenia v obci Veľký Cetín

Typ školského zariadenia	Počet detí	Počet pedagógov	Počet tried
Základná škola	91	15	13
Materská škola	25	3	2

Zdroj: Základná škola Veľký Cetín, vlastné spracovanie

4.3.4.3 Zdravotníctvo

V obci sa nachádza zdravotné centrum, ktorého vlastníkom sa v roku 1996 stala obec. Zdravotné zariadenie poskytuje zdravotnícku starostlivosť obvodného lekára, detského lekára a služby zubnej ambulancie. V roku 1997 bola v budove otvorená lekáreň, ktorá slúži nielen pre domácich obyvateľov, ale aj pre obyvateľov okolitých obcí.

4.3.4.4 Služby obyvateľstvu

Služby pre obyvateľov zabezpečuje v obci niekoľko inštitúcií. Administratívne služby zabezpečuje Obecný úrad. Poštový úrad Veľký Cetín poskytuje poštovné služby. Kultúrno - spoločenské akcie sa môžu v obci realizovať v kultúrnom dome, ktorý je umiestnený v novo rekonštruovanej budove Obecného úradu. V tejto budove sa tiež nachádza obecná knižnica. V obci sa nenachádzajú gastronomické služby, ktoré sú pomerne dôležité pre rozvoj cestovného ruchu. Obec má dva cintoríny. Na novom cintoríne je od roku 1984 vybudovaný dom smútku. Mnoho služieb poskytujú drobní podnikatelia.

Tabuľka 14: Zabezpečenie služieb obyvateľstvu

Typ inštitúcie	Počet
Obecný úrad	1
Základná škola	1
Materská škola	1
Polícia	-
Zdravotné stredisko	1
Obvodný lekár	1
Detský lekár	1
Zubná ambulancia	1
Lekárneň	1
Pošta	1
Cintorín	2
Dom smútku	1
Kostol	1
Banka	-

Zdroj: Vlastné spracovanie

4.3.4.5 Kultúra a šport

O kultúrno – spoločenské dianie sa v obci starajú najmä neziskové organizácie ako napríklad Csemadok, Poľovnícky zväz, ktorý je vlastníkom poľovníckej chaty a má 28 členov. Na štrkovisku sa každý prvý májový týždeň konajú certifikované rybárske preteky a pre rybárov je otvorené každý víkend. Obec je charakteristická vinárstvom a na základe toho každoročne Zväz záhradkárov organizuje degustáciu vína už od roku 1966. Od roku 1935 obec disponuje futbalovým ihriskom, na ktorom hrajú oblasťnú súťaž dorastenci a seniori, ktorí patria pod Futbalový zväz. Vo Veľkom Cetíne sa nachádza aj stolnotenisový klub. Pre staršiu generáciu sa v lete organizujú rôzne zájazdy a v zime sa pravidelne koná popoludnie pre dôchodcov.

4.3.5 Technická infraštruktúra

4.3.5.1 Dopravná a cestná sieť

Najdôležitejší význam pre prepojenie miestnej krajiny s blízkym okolím má cestná preprava. Hlavná cestná komunikácia, ktorá prechádza stredom obce je cesta II. triedy a tvorí dopravnú kostru obce a tiež zabezpečuje spojenie obce Veľký Cetín s mestom Nitra. Základný dopravný komunikačný skelet tvorí cesta II/051037 Veľký Cetín – Malý Cetín, cesta III/051041 Veľký Cetín – Paňa a cesta III/051042 v rámci zastavaného územia obce. K tejto cestnej komunikácii sa pripája sieť miestnych ciest.

Obyvatelia obce majú možnosť využívať medzimestskú autobusovú dopravu. Spojenie autobusových liniek je v súčasnosti pre objem obyvateľov využívajúcich tento typ prepravy postačujúce. V obci sú situované dve autobusové zastávky určené pre medzimestskú hromadnú dopravu. Spomínané autobusové zastávky nemajú vybudované výbočiská, ale na oboch je vybudovaný čakárenský prístrešok.

Železničná sieť sa v obci nenachádza, najbližšie železničné uzly sú vo Veľkom Kýri a v Komjaticiach.

4.3.5.2 Vodné hospodárstvo

Obec Veľký Cetín je zásobovaná pitnou vodou prostredníctvom vybudovanej verejnej vodovodnej siete, ktorá prechádza pozdĺž celej obce. Vodovodná sieť obce Veľký Cetín spadá do správy Záposlovenskej vodárenskej spoločnosti a.s. OZ Nitra. V súčasnosti v obci nie je vybudovaná obecná kanalizácia. Obyvateľstvom produkované odpadové vody a odpadové vody z občianskej infraštruktúry sú zachytávané do žump. Mnohé z nich však po technickej stránke nevyhovujú normám a rovnako nemajú ani vhodné umiestnenie. Následne sú znečisťované podzemné vody, pretože dochádza k úniku splaškových vôd. Túto nepriaznivú situáciu sa obec snaží riešiť spolu so susednou obcou Paňa a plánuje sa vybudovanie splaškovej stokovej siete a ČOV, spoločnej pre obe obce, s odvedením do rieky Nitra.

4.3.5.3 Energetické hospodárstvo

Obec má elektrickú rozvodnú sieť s výkonom postačujúcim na súčasnú rozvojovú úroveň. Rozvodová elektrická sieť nerieši len intravilán, ale zasahuje vo veľkej miere aj do extravilánu, najmä do viníc, ktoré majú väčšiu rozlohu ako samotná zástavba obce. Elektrická energia v obci Veľký Cetín je vedená vzdušným vedením cez 3 trafostanice. Najlepším riešením by bolo nahradiť súčasné vedenie vzduchom, a to zemnými káblami, ktoré by v budúcnosti v dôsledku zvyšovania výkonu transformátorov mohlo byť najstabilnejšie.

Zdrojom zemného plynu pre obec je VTL plynovod PN63 DN100 Veľký Cetín a VTL regulačná stanica RS 3000 2/2 Veľký Cetín. Rodinné domy na území obce sú plynofikované a zásoby tepla čerpajú z domácich plynových kotolní. Zemným plynom sú zásobované aj objekty občianskej vybavenosti z vlastných kotolní.

4.3.5.4 Odpadové hospodárstvo

Vo všeobecnom záväznom nariadení, ktoré vypracoval Obecný úrad Veľký Cetín sa obec zaväzuje nakladať s odpadom nasledovne:

Tuhý komunálny odpad sa zbiera do vlastných 110 litrových nádob a k dispozícii sú pre obyvateľov 4 veľkokapacitné kontajnery. Odvoz komunálneho odpadu je zmluvnou spoločnosťou zabezpečený a ukladaný na skládku TKO Kalná nad Hronom. Nebezpečný odpad (akumulátorové batérie, žiarivky, elektroodpad, oleje, tuky a pod.), ak vznikne je podľa potreby zhodnotený a zneškodnený oprávnenou spoločnosťou na základe uzatvorenej zmluvy.

4.3.5.5 Telekomunikácie

Pri pošte je inštalovaná nová digitálna telefónna ústredňa T-Com, na ktorú sa napája celá obec. Verejná telekomunikačná sieť je v obci Veľký Cetín zabezpečená prostredníctvom miestnej telefónnej siete s dostatočnou kapacitou pre celú obec. Pokrytie siete mobilných operátorov je tiež na postačujúcej úrovni. Obyvatelia majú možnosť využívať internet pomocou pevných liniek alebo s využitím mobilných operátorov. Obec má aj vlastnú webovú stránku.

4. 4 SWOT analýza

<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none">- vypracovaná územno- plánovacia dokumentácia obce- dostupnosť vodných zdrojov- klimatický potenciál pre priaznivý rozvoj vinohradníctva- potenciál pre rozvoj cestovného ruchu a turizmu v obci- existencia neziskových organizácií a	<ul style="list-style-type: none">- zvyšujúci sa vek obyvateľstva- slabá podnikateľská aktivita v obci- absencia kanalizácie a ČOV- slabé príležitosti na športovanie- nedostatočná podnikateľská činnosť v oblasti cestovného ruchu- slabá propagácia obce- slabý záujem obyvateľov o dianie v

<p>záujmových zväzov</p> <ul style="list-style-type: none"> - dobre fungujúce školstvo v obci - dostatočný bytový fond - funkčnosť opatrovateľskej služby pre dôchodcov v obci - dostatočne vybudovaná dopravná sieť a dopravné spojenie - vybavenosť zdravotníckeho zariadenia - separovaný zber odpadu - dostatočná verejná vodovodná sieť - dostatočná plynofikácia obce - informovanosť obyvateľov (rozhlas) 	<p>obci</p> <ul style="list-style-type: none"> - slabý technický stav cestnej siete - dochádzka za prácou mimo obce - nedostatok pracovných príležitostí - zvýšený počet migrujúceho obyvateľstva
<i>Príležitosti</i>	<i>Ohrozenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> - možnosť vylepšiť propagáciu obce - zlepšiť reštauračné a ubytovacie služby - rozvinúť podnikateľskú činnosť - možnosť čerpať finančné prostriedky z fondov EÚ - budovanie nových bytoviek a pridelovanie pozemkov mladým rodinám - zainteresovať obyvateľov do projektov ochrany životného prostredia 	<ul style="list-style-type: none"> - málo pracovných príležitostí v rámci obce - pokles počtu obyvateľov v produktívnom veku - hrozba zaniknutia tradičných vidieckych remesiel a zručností - nedostatok finančných prostriedkov obce na plnenie stanovených cieľov

Zdroj: Vlastné spracovanie

5 Návrhy a odporúčania

Návrhy v oblasti využitia prírodného potenciálu:

- klimatická oblasť a fond úrodnej poľnohospodárskej pôdy, ktorý sa v riešenej obci vyskytuje vo veľkej rozlohe poskytujú podmienky pre obsiahlejšie využitie územia na poľnohospodárske účely, rozvoj vinárskych oblastí a záhradníctva,
- výsadba líniovej vegetácie popri cestných komunikáciách a obnova zelene mimo zastavaných plôch v obci,
- rozvoj agroturistiky,
- čerpanie prírodných zdrojov (štrkoviská- ťažba štrku),
- zvýšiť povedomie obyvateľstva o stave životného prostredia, zlepšiť environmentálnu výchovu v tejto oblasti z dôrazom na ochranu životného prostredia.

Návrhy v oblasti ekonomického potenciálu:

- v maximálnej miere čerpať finančné prostriedky z fondov EÚ
- zvýšiť záujem podnikateľských subjektov pôsobiť so svojou činnosťou v riešenom území obce,
- rozšíriť oblasti podnikania v poľnohospodárskom sektore (chýba živočíšna výroba), a tiež je evidentná možnosť lepšieho využitia vinárskych oblastí pre podnikateľské účely,
- motivovať malé a stredné podniky zabezpečením voľných priestorov na prenájom za zvýhodnených podmienok.

Návrhy v oblasti sociálnej a technickej infraštruktúry:

- zlepšiť starostlivosť o zložku obyvateľstva, ktoré je ekonomicky aktívna (kultúrne a športové udalosti a vytvorenie zariadení na oddych)
- obmedziť miestne zdroje znečistenia a nelegálne skládky odpadu
- dobudovanie kanalizácie v obci
- dobudovanie a rekonštrukcia miestnych komunikácií
- zhodnotenie komunálneho odpadu separovaním

- aktívnejšie zapájanie mladých ľudí do kultúrneho života obce
- rekonštrukcia kultúrnych budov obce
- rekonštrukcia a zlepšenie stavu miestnych komunikácií

Z prieskumu a zo SWOT analýzy vyplývajú možnosti a príležitosti ďalšieho rozvoja a rovnako ohrozenia, v resp. hlavné problémy obce, ktoré potrebujeme eliminovať a riešiť v najbližšom období.

Medzi najväčšie problémy obce radia obyvatelia najmä nedoriešenú otázku kanalizácie. Tento problém pramení v nedostatku finančných prostriedkov obce, preto sa snažia získať možnosť čerpať finančné prostriedky z fondov EÚ. Dobudovanie kanalizácie by zlepšilo súčasný stav životného prostredia a výrazne by zjednodušilo obyvateľom život. Nemenej veľkým problémom, ktorý si vyžaduje doriešenie v krátkom časovom horizonte je zlepšenie stavu cestných komunikácií v obci. Obyvatelia tiež pociťujú nespokojnosť v absencii pracovných príležitostí, preto z pohľadu kvality života obyvateľov obci a jeho ekonomickej aktivity je potrebné zatriktívniť podmienky pre podnikateľskú činnosť. Obec má vhodné podmienky pre rozvoj agroturistiky a cestovného ruchu. V súčasnosti v obci absentuje výskyt stravovacích zariadení a možnosť ubytovania, čo si rozvoj cestovného ruchu veľmi vyžaduje. Vidiecky turizmus by pri zlepšených podmienkach svojim nástupom vytvoril pracovné príležitosti a vylepšil tak ekonomickú stabilitu obce.

Záver

Cieľom bakalárskej práce zhodnotiť endogénny rozvojový potenciál vybranej obce, určiť jej silné a slabé stránky a navrhnúť príležitosti ďalšieho rozvoja. Predmetom skúmania bola obec Veľký Cetín.

Na začiatku bolo nutné zhromaždiť príslušnú dokumentáciu, študovať odbornú literatúru a získať prehľad o pojmoch a odbornej terminológii k danej téme. V nasledovnej časti sme hodnotili endogénne rozvojové faktory vo vybranej obci, ktorými sú prírodný potenciál, demografický potenciál, ekonomický potenciál, sociálna a technická infraštruktúra. Zdroje pre spracovanie rozvojových faktorov obce boli čerpané najmä z Obecného úradu Veľký Cetín alebo priamym rozhovorom so samotnými obyvateľmi obce. Nakoniec bola spracovaná SWOT analýza, v rámci ktorej sa zhodnotili silné a slabé stránky rozvoja obce, určili sa ohrozenia a príležitosti možného rozvoja obce Veľký Cetín.

Na základe analýzy aktuálneho stavu sme sa dopracovali k záveru, že obec má veľmi vhodné prírodné podmienky pre ďalší možný rozvoj, najmä vinárstva a záhradníctva. Riešená obec sa nachádza v blízkosti okresného mesta Nitra. Z mestom je spojená cestnou komunikáciou II. triedy, a preto má z hľadiska dostupnosti veľmi výhodnú a atraktívnu polohu pre rozvoj agroturistiky a vidieckeho turizmu.

Sledovaná obec disponuje málo rozvinutou ekonomickou základňou, a to má výrazný vplyv na rozvoj obci. Významným problémom, ktorý v obci evidujeme je nedobudovaná kanalizácia a kvalita technickej infraštruktúry. Viditeľné je to najmä na miestnych komunikáciách a chodníkoch, ktoré sú v zlom stave. Nedostatok pracovných príležitostí a slabá podnikateľská aktivita patria tiež k problémom obce, pretože ich dôsledkom sa znižuje kvalita života obyvateľov. Zaregistrovali sme aj ďalší nedostatok, a to zvýšený počet migrujúceho obyvateľstva, výstavba ďalších bytoviek by zabezpečila kvalitné bývanie obyvateľov v obci a prilákala do obce mladé rodiny. Týmto spôsobom by sa mohla vyriešiť aj absencia ponuky služieb, ktorá by sa rozšírila pre potreby obyvateľov.

Ku kvalitnému životu potrebujú obyvatelia fungujúcu infraštruktúru, rozvoj služieb, dostatok pracovných príležitostí a celoročné vyžitie v oblasti kultúry a športu. Pre život v obci je okrem toho potrebná aj občianska vybavenosť. Analyzovaná obec má vysoký potenciál dosiahnuť podmienky pre kvalitný život obyvateľstva.

Zoznam použitej literatúry

1. BELAJOVÁ, A. - FÁZIKOVÁ, M. 2004. 183 s. *Regionálna ekonomika*. Nitra: SPU, 2002. ISBN 80-8069-513-X.
2. BELAJOVÁ, A. - FÁZIKOVÁ, M. 2005. *Regionálna ekonomika*. SPU, 2005. 254 s. ISBN 80-8069-007-3.
3. BEZÁKOVÁ, L. a i. 2006. *Základy práva*. 1. vyd. Nitra: SPU, 2006. 155 s. ISBN 80-8069-811-2.
4. BLAIR, J. P. 1995. *Local economic development. Analysis and practice*. London: Sage, 1995. ISBN 0-8039-5376-3.
5. BUČEK, M. *Priestorová a urbanistická ekonomika*. Bratislava, ES VŠE 1981. 229 s.
6. DUBECOVÁ, I. 2000. *Regionálne analýzy a plánovanie*. 1. vyd. Nitra: SPU, 2000. 142 s. ISBN 80-7137-805-4.
7. FÁZIKOVÁ, M. 2003. *Demografický pohyb vidieckeho obyvateľstva v období transformácie spoločnosti*. Nitra: SPU, 2003. 142 s. ISBN 80-8069-269-6.
8. FEHÉR, A. 2006. *Prírodné zdroje, ich využitie a ochrana*. Nitra: SPU, 2006. 126 s. ISBN 80-8069-692-6.
9. HAMALOVÁ, M. 1995. *Ekonomika miest a obcí*. Bratislava: EU, 1995. 158 s. ISBN 80-225-0610-9.
10. JUROVÁ, M. 1999. *Evropská unie – odvětví a infrastruktura*. Praha: Computer Press, 1999. 165 s. ISBN 80-7226-219-X.
11. KANDRÁČOVÁ, V. 1995. *Príspevok k analýze prirodzeného populačného vývoja mezoregiónu – okresu Prešov*. Prešov: Pedagogická fakulta UPJŠ, 1995. ISBN 80-88697-19-0.
12. KLANK, I. 2000. *Resources of rural development- the role of rurral finance*. In: BROWN, D., BANDLEROVÁ, A. 2000. *Rural development in central and castern Europe*, Nitra: SPU, 2000
13. KOLEKTÍV, 2001: *Sčítanie obyvateľov domov a bytov 2001*. Štatistický úrad SR. Bratislava, 2001.
14. KUČERA, M. 1971. *Demografie*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1971.
15. LACINA, P. 2003. *Zborník referátov: Vidiek – šanca pre rozvoj IV*. Vydavateľstvo Nitra: SPU Nitra. 2003. 158 s. ISBN 80-8069-269-6.

16. LIPTÁKOVÁ, K. 2008. *Ľudský potenciál ako faktor endogénneho regionálneho rozvoja*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici, 2008. 610 s. ISBN 978-80-8089-601-6.
17. MEDEK, F. 2002. *Technická infraštruktúra miest a sídel*. Praha: ČVUT, 2002. 178 s. ISBN 80-01-00708-1.
18. MORAVČÍKOVÁ, D. – KUČÍRKOVÁ, D., 2007. *Rurálna sociológia*. Nitra: SPU, 2007. 116 s. ISBN 978-80-8069-982-6.
19. OREMUSVÁ, D. 2009. *Geografické aspekty regionálneho rozvoja mikroregiónu Termál*. Nitra: UKF, 2009. 146 s. ISBN 978-80-8094-559-6.
20. PAPCUNOVÁ, V. – GECÍKOVÁ, I. *Návody na cvičenia z regionálnej ekonomiky*. Nitra: SPU, 2007. 79 s. ISBN 80-8069-657-8.
21. PLESNÍK, P. a kol. 1984. *Slovensko- Ľud*. Bratislava: Obzor. 1984. 754 s.
22. PORUBČAN, P. – BARÁT, P. – KUČÍRKOVÁ, D. 2003. *Teória politiky*. Nitra: SPU. 2003. 260 s. ISBN 80-8069-167-3.
23. PROVRAZNÍKOVÁ, R. 2009. *Financování měst, obcí a regionů, teorie a praxe*. Praha: Economia, 2009. 194 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
24. REKTOŘÍK, J. - SELEŠOVSKÝ, J. a kol. 2002. *Sociálna a technická infraštruktúra III. Diel*, Brno – Praha, 2002. 249 s. ISBN 80-210-2956-0.
25. SHMÚ, 2009: *Hydrologická ročenka, povrchové vody 2008*. Bratislava.
26. SOTOLAŘ, J. 2003. *Zákon o obecnom zriadení. komentár*. Košice: SOTAC, 2003. 241 s. ISBN 80-968356-1-0.
27. TVRDOŇ, J. a kol. 1995. *Regionálny rozvoj*. Bratislava: Ekonóm. 1995. 180 s. ISBN 80-225-0671-0.
28. TVRDOŇOVÁ, J. 2002. *Integrovaný rozvoj vidieka a jeho podpora*. Agentúra pre rozvoj vidieka. Agroinštitút. Nitra. 2002.
29. VOTROUBEC, C. 1980. *Ľidská sídla, jejich typy a rozmístění ve světě*. Praha: Academia, 1980. 256 s.
30. VÝROSTOVÁ, E. 2010. *Regionálna ekonomika a rozvoj*. Bratislava: Iura edition, 2010. 352 s. ISBN 978-80-8078.361-7.
31. ZÁBOR, V. 2010. *Rekonštrukcia farmy pre výkrm ošípaných – Veľký Cetín*. Bratislava. 63 s.
32. Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.
33. Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.